

بررسی تاثیر روش تدریس کاوشگری بر میزان اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان دوره ابتدایی ناحیه ۳ شهرستان کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۲

محمد رضا احمدی پناه^۱، نازنین فتاحی^۲

^۱ کارشناس ارشد گروه روان شناسی بالینی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

^۲ آموزگار ابتدایی، کارشناس ارشد روانشناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.

نام نویسنده مسئول:

نازنین فتاحی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۲/۰۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۱۶

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تاثیر روش تدریس کاوشگری بر میزان اهمال کاری دانش آموزان دوره ابتدایی ناحیه ۳ شهرستان کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۱ - ۱۴۰۲ بود. این پژوهش به جهت هدف از نوع کاربردی است. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان ابتدایی ناحیه ۳ شهرستان کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود. با توجه به ویژگی ها جامعه آماری، شیوه نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای در نظر گرفته شد که تعداد ۶۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت بررسی اهمال کاری تحصیلی به یادگیری دانش آموزان از پرسشنامه اهمال کاری تحصیلی سولومون و رات بلوم (۱۹۸۴) استفاده شد. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی و آمار استنباطی، به وسیله نرم افزار SPSS استفاده شد. براساس نتایج نهایی حاصل از پژوهش، فرضیه مطرح شده تأیید شد و نشان داد که روش تدریس کاوشگری بر کاهش میزان اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان تاثیر دارد.

واژگان کلیدی: اهمال کاری تحصیلی، روش تدریس کاوشگری، دوره ابتدایی، دانش آموزان.

مقدمه

از مسائل مهم در حوزه برنامه ریزی آموزش و پیشرفت تحصیلی، توجه به ابعاد روانشناختی است. یکی از این ابعاد اهمال کاری است که رفتاری متداول در محیط های آموزشی می باشد. اهمال کاری از جمله مشکلات رفتاری است که شیوع بسیار زیادی دارد و در بین عموم افراد پدیده رایج می باشد. هال و واتسون (۲۰۰۷) اهمال کاری را فرمی شایع و نقصی در خود تنظیمی می دانند که به طور کامل درک نشده است و آن را به عنوان ناتوانی بر اعمال نظارت بر افکار هیجانات، تکانه ها و انجام تکلیف با توجه به معیارهایی که فرد برگزیده است تعریف نموده اند. به عبارتی، اهمال کاری عبارت است از طفره رفتن طول دادن و به عقب انداختن انجام تکالیف و بر مبنای مؤلفه های شناختی عاطفی و رفتاری آن تظاهرات گوناگونی دارد از جمله اهمال کاری تحصیلی، اهمال کاری عمومی، اهمال کاری در تصمیم گیری، اهمال کاری نوروتیک و اهمال کاری وسواس گونه (گزیدری و همکاران، ۱۳۹۴). اهمال کاری تحصیلی بر میزان یادگیری و بر موفقیت فعلی و آتی فراگیران تأثیر منفی می گذارد. تأخیر در شروع و اتمام تکالیف باعث خواهد شد تا یادگیری در فرصت های مناسب از دست برود و فرد مطالعه و انجام تکالیف را به زمان نامناسب و همواره با محدودیت زمانی پیگیری کند که این مسأله در فرایند یادگیری اختلال به وجود می آورد و موجب کاهش دقت، افزایش استرس و ارتکاب اشتباهات فراوان در انجام تکالیف و فرایند یادگیری می گردد (توکلی، ۱۳۹۳).

روش تدریس کاوشگری را ریچارد ساچمن (۱۹۶۲) در سال ۱۹۶۲ بر آموزش فرآیند جست و جو و توضیح پدیده ها تدوین کرد. الگویی که ساچمن تدوین کرده است دانش آموزان را با فرآیندهایی درگیر می سازد که پژوهشگران از آنها برای سازماندهی دانش و پدیدآور اصول استفاده می کنند (ادیب نیا و همکاران، ۱۳۹۲).

محمودی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود نشان دادند که تدریس به شیوه کاوشگری بر عملکرد و مهارت های آن مؤثر می باشد. همچنین ادیب نیا و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود نشان دادند که نمرات پس آزمون برای دو گروه آزمایشی روش آموزش حل مساله و روش آموزش کاوشگری با کنترل اثر پیش آزمون از لحاظ آماری دارای تفاوت معنادار است و با اطمینان روش حل مساله بیشتر از روش کاوشگری میانگین حل مساله دانش آموزان را ارتقا می بخشد تفاوت معنادار بین توانایی حل مساله اجتماعی در بعد جهت یابی مثبت و منفی مساله و در بعد شیوه تکانشگری در دانش آموزانی که به دو روش مذکور آموزش می بینند، تأیید نمی شود. تفاوت معنادار بین توانایی حل مساله اجتماعی در بعد حل منطقی مسأله و بعد شیوه اجتنابی در دانش آموزانی که با روش تدریس حل مساله و کاوشگری آموزش می بینند به نفع روش حل مسأله تأیید می گردد.

روش تدریس کاوشگری در ادبیات تدریس تحت عناوینی چون آموزش اکتشافی و آموزش پژوهش گری معرفی شده است. از طریق روش تدریس کاوشگری یادگیرندگان تشویق می شوند تا با محیط خود به تعامل پرداخته و به دست کاری اشیاء و انجام آزمایشات مبادرت ورزند و در نتیجه شخصاً و با استفاده از تفکر و تجزیه و تحلیل به فهم یک موضوع دست یافته و خود اقدام به تولید علم نمایند (یوسف زاده و همکاران، ۱۳۹۰). دانش آموزان به طور ذاتی کنجکاو بوده و مشتاق رشد و نمو خود می باشند و آموزش کاوشگری توان طبیعی و اکتشافی آنها را به کار می گیرد و جهت های خاصی که به واسطه آنها بهتر بتوانند زمینه های جدیدی را کشف نمایند، برای آنها فراهم سازد. هدف کلی آموزش کاوشگری کمک به شاگردان در ایجاد نظم عقلی و مهارت های لازم برای تحقیق و طرح سؤال و یافتن پاسخ هایی که مبتنی بر کنجکاوی خود آنها است می باشد. به همین ترتیب در الگوی کاوشگری برخلاف الگوهای تدریس مستقیم (سخنرانی) نقش معلم انتقال و ارائه مطالب نیست بلکه نقش راهنما را در فرایند تدریس ایفا می کند (ملکی و مصطفی پور، ۱۳۹۴). مفهوم روش تدریس کاوشگری انجمن توسعه علوم آمریکا کاوشگری را رفتارهای کنجکاوانه مبتنی بر تلاش و تقلای انسان برای توضیح منطقی پدیده ها تعریف می کند به بین دیگر این انجمن پاسخ صحیح و مدلل به حس کنجکاوی انسان را کاوشگری می نامد (یوسف زاده و همکاران، ۱۳۹۰).

روش تدریس کاوشگری نوعی فرآیند تدریس فعال است که در آن برای دانش آموز فرصت هایی ایجاد می شود تا ضمن مشارکت فعال در فرآیند یادگیری به مفاهیم و مهارت های مورد نظر خود دست یابد و از این رهیافت رضایت خاطر و نگرش مثبت پیدا کند و به اعتماد به نفس او افزوده شود. به طور کلی کاوشگری یک فرآیند کلی است که در آن انسان اطلاعات را جستجو می کند و به فراسوی اطلاعات داده شده سوق داده می شود، عموماً چنین تصور می شود که کاوشگری راهی برای فکر کردن است. کاوشگری علمی یک زیر مجموعه ای از کاوشگری کلی است که به جهان طبیعی مربوط می شود و به وسیله فرضیات و عقاید مشخص

هدایت می‌شود (یوسف زاده و همکاران، ۱۳۹۰). منظور از تدوین آموزش کاوشگری وارد ساختن مستقیم شاگردان در فرآیند تفکر علمی از طریق تمرین‌هایی است که فرآیند علمی را در زمانی بسیار کوتاه فشرده می‌سازد. شلنگر بیان می‌کند که آموزش کاوشگری منجر به افزایش درک، علوم بهره‌وری تفکر خلاق و مهارت‌هایی برای دریافت و تحلیل اطلاعات می‌شود آموزش کاوشگری در اصل معتقد به آماده ساختن فردی مستقل در یادگیری است که روش آن مبتنی بر مشارکت فعال شاگردان در کاوشگری علمی است (ملکی و مصطفی پور، ۱۳۹۴).

در روش تدریس کاوشگری کاربست مهارت‌های فرآیندی نقش اساسی دارد. برونر مهارت‌های فرآیندی را شامل مشاهده پیش‌بینی استنباط، فرمول بندی آزمایش، مقایسه، اندازه‌گیری برقراری ارتباط طبقه بندی تعیین و کنترل متغیرها، تفسیر داده‌ها می‌داند (یوسف زاده و همکاران، ۱۳۹۰).

روش تدریس کاوشگری بر مبنای این باور که باید یادگیرنده را مستقل بار آورد، پدید آمد و مستلزم فعالیت به صورت کاوشگری علمی است و به فراگیران مسیر مناسبی برای به کارگیری انرژی شان ابراز می‌شود (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

منظور از روش کاوشگری ایجاد فرصت‌هایی برای فراگیران است تا به صورت فعال در جریان یادگیری درگیر شوند و یادگیری فعال مبتنی بر سؤالاتی است که خود فراگیران می‌پرسند (محمدی و همکاران، ۱۳۹۵).

اهمال کاری به عنوان یک خصیصه شخصیتی می‌تواند هم به عنوان علت و هم به عنوان معلول در نظر گرفته شود که به هنگام تأثیر اهمال کاری بر انگیزش شخص علت بودن آن مورد تأکید است. اهمال کاری پدیده‌ای رایج است و می‌تواند منجر به استرس و بیماری شود. اهمال کاری پدیده تازه‌ای نیست. ویلیام جیمز ۱۲۰ سال پیش هزینه‌های روانی اهمال کاری را تشخیص داده است (صبحی قراملکی، حاجلو و بابایی، ۱۳۹۳).

اهمال کاری اگرچه به روشنی در ادبیات روان‌شناسی به عنوان یک اختلال تعریف نشده، اما نوع مزمن را می‌توان یک اختلال شخصیتی نامید (محسن زاده و همکاران، ۱۳۹۵).

تحقیقات نشان می‌دهند که اهمال کاری یک پدیده شایع و جهان شمول است و ۱۵ تا ۲۰ درصد افراد بزرگسال از اهمال کاری به عنوان یک مشکل دائمی رنج می‌برند. نتایج برخی از پژوهش‌ها فراوانی اهمال کاری در دانشجویان را ۸۰ تا ۹۵ درصد تخمین زده‌اند که از آن میان ۷۵ درصد خود را اهمال کار می‌دانند (فدایی، تیل فروشان و صادقی، ۱۳۹۳).

تعطل ورزی یا به آینده موکول کردن کارها نیز آن قدر متداول است که شاید بتوان آن را از تمایلات ذاتی انسان برشمرد. اگر چه تعطل ورزی همیشه مسأله ساز نیست اما اغلب موارد می‌تواند از طریق ممانعت از پیشرفت و عدم دسترسی به اهداف پی آمدهای نامطلوب و جبران ناپذیری به همراه داشته باشد (ذرراتی و خیر، ۱۳۹۳).

اهمال کاری به گونه تحت اللفظی به معنای تا فرداست و مترادف‌های آن شامل مسامحه دودلی به تأخیر انداختن و به عقب انداختن انجام کاری به ویژه به علت بی‌دقتی عادت، یا تنبلی و یا تأخیر غیر ضروری می‌باشد؛ که به دلیل عدم تعهد به تکالیف و مسئولیت‌ها به عدم تأیید اجتماعی منجر می‌شود (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۲).

الیس و ناوس (۲۰۰۲) اهمال کاری را تمایل از اجتناب از فعالیت محول نمودن کارها به آینده و استفاده از عذرخواهی برای توجیه در انجام فعالیت‌ها تعریف نموده‌اند. در این فرآیند، فرد تصمیم انجام کاری را می‌گیرد اما در شروع و به پایان رساندن آن در زمان تعیین شده ناتوان است (مرادی و همکاران، ۱۳۹۵).

اهمال کاری عبارت است از یک تمایل روزانه در به تعویق انداختن کارها با وجود آگاهی از نتایج منفی آن اهمال کاری به عنوان یک خصیصه شخصیتی می‌تواند هم به عنوان علت و هم به عنوان معلول در نظر گرفته شود که به هنگام تأثیر اهمال کاری بر انگیزش شخص علت بودن آن مورد تأکید است (صبحی قراملکی حاجلو و بابایی، ۱۳۹۳).

اهمال کاری در سطح شناختی و رفتاری است که در سطح رفتاری فرد کاری را که قصد انجام دادن آن را دارد با اختیار و تمایل خود در زمان مدنظر به پایان نمی‌رساند و در سطح شناختی فرد در گرفتن تصمیم به موقع تعطل می‌ورزد (سپهریان، ۱۳۹۰). اهمال کاری زمانی اتفاق می‌افتد که فرد کاری که باید انجام دهد را به دلیل مشغول بودن به فعالی‌های غیرمرتبط به تعویق می‌اندازد (یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۴).

اهمال کاری (تعلل ورزی) یا به آینده موکول کردن کارها عادت است که در بسیاری از افراد وجود دارد تا جایی که پژوهشگران بر این باورند که این ویژگی از تمایلات ذاتی انسان است. اهمال کاری عملی است که در نظر اول هدفش خوشایند کردن زندگی است ولی اغلب موارد می‌تواند از طریق ممانعت از پیشرفت و عدم دسترسی به اهداف پیامدهای نامطلوب و جبران ناپذیری به همراه داشته باشد (برزگر بفرویی و همکاران، ۱۳۹۴).

اهمال کاری از نظر روان شناسی یعنی به آینده محول کردن کاری که تصمیم به اجرای آن گرفته‌ایم (تمنایی‌فر، ارفعی و مقدسین، ۱۳۹۱).

اهمال کاری یک مشکل رفتاری و به عنوان نوعی نقصان در خود نظم جویی تعریف شده است. به عبارت دیگر اهمال کاری گرایشی غیرمنطقی در به تأخیر انداختن و اجتناب از انجام وظایفی است که باید تکمیل شوند (نیکوگفتار و حکیم جوادی، ۱۳۹۲). اهمال کاری به معنی تعویق انداختن کارها و محول کردن آنها به زمان دیگر تعریف می‌شود. اهمال کاری مشکل شایعی است که شامل حوزه‌های زیادی از زندگی مانند مدرسه، کار و خانه می‌شود و پیامدهای منفی زیادی به همراه دارد (ولی زاده و همکاران، ۱۳۹۳).

اهمال کاری سارق زمان است و باعث می‌شود فرد احساس گناه کند و نگاه دیگران نیز نسبت به او تغییر می‌کند. اهمال کاری یعنی به تعویق انداختن انجام کار و ارجاع عمل به آینده (رسولی و همکاران، ۱۳۹۳).

وهل و همکاران (۲۰۱۰) در تعریف تعلل و اهمال کاری دو عنصر اساسی را متمایز ساخته‌اند: اول این که تعلل سندرمی است که به آسیب‌های فراوان جسمی و روحی برای فرد می‌انجامد و دوم آنکه فرد به صورت غیر عقلانی از انجام کار یا وظیفه‌ای مشخص، اجتناب می‌کند.

تعلل و اهمال کاری در انجام وظایف به صورت به تعویق انداختن و مسکوت گذاشتن تکلیفی که انجامش ضروری است و محول کردن آن به آخرین دقایق تعریف می‌شود (شیخی و همکاران، ۱۳۹۲).

پیشینه‌ی تحقیق

منادی و اسمعیلی (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان شناسایی علل اهمال کاری تحصیلی از دیدگاه دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان به این نتایج دست یافتند که مهمترین علل اهمال کاری تحصیلی، با توجه به مقوله‌های استخراج شده لحاظ داشتن ابعاد روانی عاطفی، شناختی رفتاری و زمینه‌های تک تک افراد با توجه به تفاوت‌های فردی آنان بسیار حائز اهمیت است.

قناد و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی تحت عنوان خود تردیدی، گرایش به اهمال کاری تحصیلی، عزت نفس و عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان نوجوان که بر روی ۲۲۶ دانش‌آموز مقاطع مختلف دبیرستانی شهر پلدختر انجام گرفت به این نتایج دست یافتند که عزت نفس با میانجی‌گری اهمال کاری تحصیلی با هم رابطه معناداری بر عملکرد تحصیلی دارند که افزایش اهمال کاری تحصیلی و کاهش عزت نفس با کاهش در عملکرد تحصیلی می‌شود.

آخوندی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی تحت عنوان پیش بینی اهمال کاری تحصیلی براساس عزت نفس و ابعاد شخصیتی در دانشجویان دانشگاه پیام نور که بر روی ۳۴۱ دانشجوی دختر و پسر دانشگاه پیام نور مرکز عسلویه انجام گرفت به این نتایج دست یافتند که عزت نفس و اهمال کاری تحصیلی با هم رابطه معنادار دارند و هر دو بر وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر گذار است.

ملکی آوارسین و مصطفی پور (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان بررسی تأثیر روش تدریس کاوشگری بر میزان پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی به این نتایج دست یافتند که اثر روش کاوشگری بیشتر از روش مستقیم است. تأثیر روش تدریس کاوشگری در دستیابی دانش‌آموزان به اهداف شناختی با تأثیر روش تدریس مستقیم یکسان روش بوده ولی تدریس کاوشگری بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در بعد مهارتی تأثیر بیشتری دارد.

مواد و روش تحقیق

این پژوهش به جهت هدف کاربردی و توصیفی - استنباطی می‌باشد و از طریق پرسشنامه‌های استاندارد در فضای کلاس درس استفاده شد، اطلاعات گردآوری شدند و در نهایت مطابق مدل داده محور، مقایسه بین دو گروه مورد نظر با بهره‌گیری از روش آماری آزمون تی دو نمونه مستقل مورد بررسی قرار گرفت. جامعه مورد پژوهش کلیه دانش‌آموزان ابتدایی ناحیه ۳ شهرستان کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ بود. با توجه به جامعه، از میان دانش‌آموزان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تعداد ۶۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند.

در این تحقیق به منظور گردآوری داده‌های مورد نیاز جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق از ابزار پرسشنامه استفاده شد.

پرسشنامه اهمال‌کاری تحصیلی:

این پرسش‌نامه را سولومون و رات بلوم (۱۹۸۴) ساخته و آن را مقیاس اهمال‌کاری تحصیلی نام نهادند. این مقیاس را دهقانی (۱۳۸۷) برای اولین بار در ایران به کار برده است. این مقیاس دارای ۲۷ گویه می‌باشد که ۳ مؤلفه را مورد بررسی قرار می‌دهد. مؤلفه اول آماده شدن برای امتحانات شامل ۸ سؤال، مؤلفه دوم آماده شدن برای تکالیف و شامل ۱۱ گویه و مؤلفه سوم آماده شدن برای مقاله‌های پایان ترم می‌باشند که شامل ۸ گویه است. نحوه پاسخ‌دهی به گویه به این صورت است که پاسخ‌دهندگان میزان موافقت خود را با هر گویه یا انتخاب یکی از گزینه‌های هرگز ۱، به ندرت ۲، گهگاهی ۳، اکثر اوقات ۴ همیشه ۵) تعلق می‌گیرد. همچنین در این مقیاس گویه‌های (۲، ۴، ۶، ۱۱، ۱۳، ۱۵، ۱۶، ۲۱، ۲۳، ۲۵) به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نامیان و حسین چاری (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان تبیین اهمال‌کاری تحصیلی دانشجویان براساس باورهای مذهبی و هسته کنترل ضریب پایایی پرسش‌نامه را به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳، به دست آوردند. دولتی (۱۳۹۰) نیز ضریب پایایی پرسشنامه را به روش الفای کرونباخ ۰/۹۱، به دست آورد. در این پژوهش از نسخه ۲۷ سؤالی استفاده شد. روایی پرسشنامه در پژوهش جوکار و دلورپور (۱۳۸۶) با استفاده از روش تحلیل عاملی محاسبه شد که یافته‌ها بیانگر روایی مطلوب پرسش‌نامه بود.

بیان مسئله

دانش‌آموزان در طول تحصیل خود در کنار تطابق با مشکلات، تحصیلی فردی و اجتماعی خود، تکامل می‌یابند یکی از چالش‌هایی که اکثر دانش‌آموزان به احتمال قوی با آن روبه‌رو هستند، اهمال‌کاری تحصیلی می‌باشد. اهمال‌کاری تحصیلی در بین دانش‌آموزان بسیار شایع و تأثیر منفی بسیاری بر یادگیری و موفقیت تحصیلی دارد آمارها نشان می‌دهد که ۸۰-۹۵ درصد دانش‌آموزان و دانشجویان درگیر رفتار اهمال‌کاری می‌باشند و شیوع این رفتار در حال افزایش است (چهرزاد قنبری و همکاران، ۱۳۹۵). اهمال‌کاری تحصیلی یعنی تمایلی غیر منطقی برای به تعویق انداختن، آغاز یا کامل کردن یک تکلیف است فراگیران ممکن است قصد انجام دادن فعالیت تحصیلی را در زمان مشخص شده یا مورد انتظار داشته باشند ولی نمی‌توانند برای انجام دادن آن در خود انگیزه کافی ایجاد کنند در نتیجه انجام دادن تکلیف در فاصله زمانی تعیین شده به دلیل انجام دادن کارهای غیر ضروری و خوش‌گذرانی‌های زودگذر به شکست منتهی می‌شود (سپهریان، ۱۳۹۱). پورعبدل و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود نشان دادند که اهمال‌کاری تحصیلی نقش مؤثری در افت تحصیلی و عملکرد تحصیلی دارد.

نظام‌های آموزشی همواره تلاش می‌کنند از شیوه‌ها و فنون متناسب با اصول و انتظارات برنامه‌های درسی اهداف و محتوا را به از جمله عواملی که می‌تواند بر اهمال‌کاری تحصیلی در ارتباط باشد، روش تدریس کاوشگری می‌باشد. برای نیل به این هدف معلمان از نقش آنان بی‌بدیلی در نظام آموزشی برخوردارند، اگر از فرایند علمی و منطقی آموزش مطلع نباشند و برای تحقق اهداف از شیوه‌هایی نامتناسب بهره‌گیرند.

همه فعالیت‌های تعلیم و تربیت بی‌ثمر خواهد بود. تعلیم و تربیت در دنیای امروز مفهومی متفاوت با گذشته دارد و ضروری است در برای ایجاد تحول نظام آموزشی علاوه بر ایجاد تحول در خرده سیستم‌های مختلف نگرش و تدریس معلمان نیز تحولاتی ایجاد شود، برای دست‌یابی به چنین تحولی معلمان باید دانش و بینشی صحیح از نظریه‌ها و راهبردهای مختلف و جدید آموزشی داشته باشند (امینی، ۱۳۹۰). اگر بخواهیم تغییراتی در برنامه درسی دوره‌ای تحصیلی آموزش پرورش بدهیم، اولاً باید روش‌های تدریس خوب را انتخاب و بر اساس تغییراتی که این روش تدریس‌ها در دانش‌آموزان دارند برنامه‌ها را به سمت سوق دهیم حل

مسأله و کاوشگری روش‌های فعال تدریس است. یکی از اهداف عمده آموزش و پرورش توانایی حل مسأله آفرینندگی و ابتکار دانش‌آموزان است. با این توانایی‌ها دانش‌آموزان می‌توانند با شرایط گوناگون زندگی و موقعیت‌های جدید سازگار شوند. رشد این توانایی‌ها از طریق روش‌های تدریس فعال میسر است (ادیب‌نیا و دیگران، ۱۳۹۲).

فرضیه کلی: میانگین اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزانی که از روش تدریس کاوشگری برای آنها استفاده شده است، کمتر است.

در ابتدا با توجه به جدول شماره ۱ یک خلاصه وضعیت از تعداد افراد مورد مطالعه و میانگین و واریانس هر گروه را در متغیر پیشرفت درس ریاضی دانش‌آموزان مشاهده می‌کنیم و سپس به تحلیل وضعیت فرضیه با توجه به متغیر موجود می‌پردازیم.

جدول شماره ۱: خلاصه وضعیت متغیر اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان دو گروه

انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیرها
۱۰/۱۴	۷۸/۷۳	۳۰	اهمال‌کاری
۱۰/۸	۸۹/۷۹	۳۰	تحصیلی

همانطور که در جدول شماره ۱ مشاهده می‌کنید، میانگین نمرات اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزان گروه گواه بیشتر است. و نتایج واریانس دلیلی بر این ادعا است.

در جدول شماره ۲ به ادعای فرض ۱ مبنی بر پایین بودن اهمال‌کاری تحصیلی در دانش‌آموزان گروه آزمایش می‌پردازیم. تا درستی یا نادرستی این ادعا برای ما اثبات شود.

جدول شماره ۲: مقایسه میانگین نمره‌های نگرش به یادگیری بین دانش‌آموزان دارای والدین بی‌سواد و باسواد

شاخص‌ها / گروه‌ها	تفاضل میانگین‌ها	آزمون t	درجه‌ی آزادی	سطح معناداری
با سواد / بی سواد	۱۱/۰۶	۲/۱۲۷	۵۸	۰/۰۰۵

همانطور که از اطلاعات جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، مقدار به دست آمد برای آماره آزمون $t(127/2)$ در سطح خطای ۰/۰۵، معنی‌دار است ($Sig < 0.05$). بنابراین با اطمینان ۰/۹۵، فرض H_0 (وجود ثبات) رد و فرض H_1 (وجود رابطه) تایید می‌شود. با توجه به اینکه میانگین نمره‌های اهمال‌کاری تحصیلی، اختلاف میانگین آنها ۱۱/۰۶ می‌باشد. با این اوصاف؛ با توجه به نتایج آزمون t میانگین نمره اهمال‌کاری تحصیلی دانش‌آموزانی که از روش تدریس کاوشگری برای آنها استفاده شده است، کمتر است.

نتیجه‌گیری

در این مطالعه ۶۰ نفر از دانش‌آموزان ابتدایی به طور تصادفی انتخاب شدند. نتایج تحقیقات گذشته و همچنین دستاوردهای نوین در عصر آموزش تحقیق مورد نظر را به سمت و سوی ارئه فرضیه‌هایی در راستای روش تدریس کاوشگری کشاند. که در این تحقیق تاثیر آن بر روی اهمال‌کاری تحصیلی آنها بررسی شده است.

با تحقیقاتی همچون حیدری و همکاران (۱۳۹۴) همسو می‌باشد. جهت تبیین این فرضیه می‌توان بیان کرد، از مسائل مهم در حوزه برنامه‌ریزی آموزش و پیشرفت تحصیلی، توجه به ابعاد روانشناختی است. یکی از این ابعاد اهمال‌کاری است که رفتاری متداول در محیط‌های آموزشی می‌باشد. اهمال‌کاری از جمله مشکلات رفتاری است که شیوع بسیار زیادی دارد و در بین عموم افراد پدیده رایج می‌باشد. هال و واتسون (۲۰۰۷) اهمال‌کاری را فرمی شایع و نقصی در خود تنظیمی می‌دانند که به طور کامل درک نشده است و آن را به عنوان ناتوانی بر اعمال نظارت بر افکار هیجانات، تکانه‌ها و انجام تکلیف با توجه به معیارهایی که فرد برگزیده است، تعریف نموده‌اند. به عبارتی، اهمال‌کاری عبارت است از طفره رفتن طول دادن و به عقب انداختن انجام تکلیف و بر مبنای مؤلفه‌های شناختی عاطفی و رفتاری آن تظاهرات گوناگونی دارد از جمله اهمال‌کاری تحصیلی، اهمال‌کاری عمومی،

اهمال کاری در تصمیم گیری، اهمال کاری نوروتیک و اهمال کاری وسواس گونه (گزیدری و همکاران، ۱۳۹۴). اهمال کاری تحصیلی تمایل همیشگی فراگیران برای به تعویق انداختن فعالیت‌های تحصیلی که تقریباً همیشه با اضطراب همراه است و نمونه بارز آن به تعویق انداختن مطالعه درس تا شب امتحان و شتاب و اضطراب ناشی از آن که گریبانگیر دانش‌آموزان و دانشجویان می‌شود اهمال کاری تحصیلی یک مشکل رفتاری در به تاخیر انداختن وظایف و تکالیف که نیازمند انجام شدن و به انجام رسیدن است می‌باشد (گزیدری و همکاران، ۱۳۹۴). دانش‌آموزان در طول تحصیل خود در کنار تطابق با مشکلات تحصیلی، فردی و اجتماعی خود تکامل می‌یابند. یکی از چالش‌هایی که اکثر دانش‌آموزان به احتمال قوی با آن روبه‌رو هستند اهمال کاری تحصیلی می‌باشد. اهمال کاری تحصیلی در بین دانش‌آموزان بسیار شایع و تأثیر منفی بسیاری بر یادگیری و موفقیت تحصیلی دارد آمارها نشان می‌دهد که ۸۰-۹۵ درصد دانش‌آموزان و دانشجویان درگیر رفتار اهمال کاری می‌باشند و شیوع این رفتار در حال افزایش است (چهرزاد قنبری و همکاران، ۱۳۹۵). اهمال کاری تحصیلی یعنی تمایلی غیر منطقی برای به تعویق انداختن، آغاز یا کامل کردن یک تکلیف است. فراگیران ممکن است قصد انجام دادن فعالیت تحصیلی را در زمان مشخص شده با مورد انتظار داشته باشند ولی نمی‌توانند برای انجام دادن آن در خود انگیزه کافی ایجاد کنند. در نتیجه انجام دادن تکلیف در فاصله زمانی تعیین شده به دلیل انجام دادن کارهای غیر ضروری و خوش گذرانی‌های زودگذر به شکست منتهی می‌شود (سپهریان، ۱۳۹۱).

منابع و مراجع

- ۱) ادیب نیا، اسد؛ مهاجر، یحیی و شیخ پور سکینه (۱۳۹۲). مقایسه تأثیر روش تدریس حل مسأله با روش تدریس کاوشگری بر مهارتهای حل مسأله اجتماعی دانش آموزان دختر در درس علوم اجتماعی پایه پنجم ابتدایی. مجله پژوهش در برنامه ریزی درسی ۱۰(۲): ۶۴-۷۸.
- ۲) امینی، ارکان (۱۳۹۰). تعیین میزان تأثیر آموزش کتاب دین و زندگی با روش پرسش و پاسخ بر رشد مهارتهای تفکر انتقادی دانش آموزان پایه سوم دوره متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد، علوم تربیتی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تبریز.
- ۳) بزرگ فرویی، کاظم؛ دربیدی مرجان و همتی، حمیده (۱۳۹۴). مدل علی تأثیر انگیزش تحصیلی بر فرسودگی تحصیلی با نقش واسطه‌ای اهمال کاری دانشجویان مجله مطالعات آموزش و یادگیری، ۲(۲): ۱۲۷-۱۵۳.
- ۴) پورعبدل، سعید؛ صبحی قراملکی ناصر و عباسی، مسلم (۱۳۹۴). مقایسه اهمال کاری تحصیلی و سرزندگی تحصیلی در دانش آموزان با و بدون اختلال یادگیری خاص مجله ناتوانی های یادگیری، ۳(۳): ۳-۲۲.
- ۵) تمنایی فر، محمدرضا؛ صدیقی ارفع، فریبرز و مقدسین زهرا (۱۳۹۱). تبیین اهمال کاری تحصیلی براساس ابعاد سازش یافته و سازش نیافته کمال گرایی و جایگاه مهارگذاری. مجله رویکردهای نوین آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روان شناسی دانشگاه اصفهان، ۲(۲): ۱۶۸-۱۴۱.
- ۶) توکلی محمد علی (۱۳۹۲). بررسی شیوع اهمال کاری تحصیلی در بین دانشجویان و ارتباط آن با ویژگیهای جمعیت شناختی ترجیح زمان مطالعه و هدف از ورود به دانشگاه روانشناسی تربیتی، ۲۸۹: ۹۹-۱۲۰.
- ۷) چهارزاد، مینو؛ قنبری، عاطفه؛ رحمت پور، پردیس؛ براری، فاطمه؛ پوررجبی، عاصمه و علیپور، زهرا (۱۳۹۵). اهمالکاری تحصیلی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گیلان. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، ۱۱(۴): ۳۶۲-۳۵۲.
- ۸) ذراتی، ناهید و خیر، محمد (۱۳۹۳). پیش بینی سلامت روان براساس ابعاد کمال گرایی و اهمال کاری در دانشجویان پزشکی مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی، ۱(۱): ۱۰-۱.
- ۹) رسولی، یوسف و فلاحت، عنایت الله (۱۳۹۲). تأثیر روش فعال حل مسأله بر تعارضات زناشویی در شهر یاسوج. مجله ارمان دانش، ۱۱(۱): ۸۶۸-۸۵۹.
- ۱۰) سپهریان، فیروزه (۱۳۹۰). اهمال کاری تحصیلی و عوامل پیش بینی کننده آن. مجله مطالعات روان شناختی، ۴(۴): ۲۶-۱۰.
- ۱۱) شیخی، محسن؛ فتح آبادی، جلیل و حیدری، محمود (۱۳۹۱). ارتباط اضطراب، خودکارآمدی و کمال گرایی با اهمال کاری در تدوین پایان نامه. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی تربیتی، دانشگاه شهید بهشتی تهران.
- ۱۲) صبحی قراملکی، ناصر؛ حاجلو، نادر و بابایی، کریم (۱۳۹۳). اثر بخشی آموزش مهارت‌های مدیریت زمان بر اهمال کاری دانش آموزان. مجله روش‌ها و مدل‌های روان شناختی، ۴(۱۵): ۱۰۱-۹۱.
- ۱۳) فدایی، مرضیه؛ تیل فروشان، پریسا و صادقی، احمد (۱۳۹۳). مقایسه رشد مسیر شغلی و اهمال کاری دانشجویان دارای اختلال بیش فعالی کم توجهی با دانشجویان نرمال. پژوهش رشد علوم پزشکی، ۳(۳): ۵۰-۵۷.
- ۱۴) گزیدری، ابراهیم؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و اژه ای، جواد (۱۳۹۴). رابطه هویت تحصیلی و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی با اهمال کاری تحصیلی در میان دانش آموزان. مجله روانشناسی، ۱۹(۴): ۳۶۲-۳۴۷.
- ۱۵) محسن زاده، فرشاد؛ جهان بخشی، زهرا؛ کشاورز افشار؛ حسین؛ افطاری، شکوه و گودرزی، رضا (۱۳۹۵). نقش ترس از شکست و ویژگی‌های شخصیتی در پیش بینی اهمال کاری تحصیلی دانش آموزان. مجله روان شناسی مدرسه، ۵(۲): ۱۰۸-۹۲.
- ۱۶) محمدی، مسیب؛ نوشادی، بهناز؛ مقامی، حمیدرضا و بهرامی، آرش (۱۳۹۵). مطالعه تأثیر آموزش روش کاوشگری بر تفکر انتقادی در درس علوم تجربی فصلنامه ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۶(۲): ۱۷۴-۱۵۹.
- ۱۷) محمودی، مختار؛ عسگری، پروانه؛ بهرام نژاد، فاطمه؛ طالب، محمد و رفیعی، فاطمه (۱۳۹۵). بررسی تأثیر آموزش به شیوه کاوشگری بر مهارت‌های عملکردی دانشجویان پرستاری در محیط های بالین. فصلنامه آموزش و اخلاق در پرستاری، ۴(۳): ۳۳-۲۷.
- ۱۸) مرادی، مسعود؛ فتحی، داوود؛ غریب زاده، رامین و قائیدفر، زیبا (۱۳۹۵). مقایسه فرسودگی تحصیلی اهمال کاری تحصیلی و احساس تنهایی در دانش آموزان و بدون ناتوانی‌های یادگیری. مجله پزشکی ارومیه، ۲۷(۳): ۲۵۶-۲۴۸.

- ۱۹) ملکی آوارسین، صادق و مصطفی پور، روزیتا (۱۳۹۴). تأثیر روش تدریس کاوشگری بر میزان پیشرفت تحصیلی درس علوم تجربی دانش آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی. نشریه آموزش و ارزشیابی، (۲۹): ۱۳ - ۵۹.
- ۲۰) نیکو گفتار، منصوره و حکیم جوادی، منصور (۱۳۹۲). سهم کمال گرایی دانشجویان در تعلق ورزی نقش تعدیل کننده جنسیت. فصلنامه پژوهش‌های روانشناسی اجتماعی، (۱۰۳): ۱۵-۲۶.
- ۲۱) ولی زاده، زهرا؛ احدی، حسن؛ حیدری، محمود؛ مظاهری محمدمهدی و کجیاف، محمد باقر (۱۳۹۳). پیش بینی اهمال کاری تحصیلی دانشجویان بر اساس عوامل شناختی، هیجانی، انگیزشی و جنسیت. مجله دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی، (۱۵)۳: ۹۲-۱۰۰.
- ۲۲) هاشمی، تورج؛ مصطفوی، فریده؛ ماشینچی عباسی، نعیمه و بدری، رحیم (۱۳۹۲). نقش جهت گیری هدف، خودکارآمدی خود تنظیم‌گری و شخصیت در تعلق ورزی. روان شناسی معاصر، ۱(۷): ۷۳-۸۴.
- ۲۳) یعقوبی، ابوالقاسم؛ محقق، حسین؛ امیری، لادن و اسفندیاری، کیوان (۱۳۹۴). رابطه بین نگرش نسبت به سوء مصرف مواد با باورهای غیر منطقی و اهمال کاری تحصیلی. فصلنامه اعتیاد پژوهشی سوء مصرف مواد، ۹(۳۶): ۱۸-۱۰.
- ۲۴) یوسف زاده، محمدرضا؛ معروفی، یحیی؛ رضایی، علی اصغر و قبادی، محترم (۱۳۹۰). تأثیر روش تدریس کاوشگری بر پرورش مهارت‌های تفکر فلسفی دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی در درس علوم تجربی. دو فصلنامه دانشگاه شاهد، ۱۱(۱): ۵۲-۳۹.